

1) KÖZJOGI VISZONYOK

Egészítsétek ki a törvények hiányzó részeit, majd válaszoljatok a feltett kérdésekre!

„Azon kapcsolat, mely egyrészt a magyar korona országai, másrészt Ő Felségének többi országai és tartományai között jogilag fennáll, az 1723:I., II. és III. törvénycikkek által elfogadott **pragmatica sancti**ón alapszik.”

Milyen területeken teremti meg a fent említett törvénycikk Ausztria és Magyarország közösségét?

4p.

közös hadügy, közös külügy, és az ezek fedezetéül szolgáló pénzügy

„Ezen paritas elvénél fogva Magyarország részéről a magyar országgyűlés választáson saját kebeléből egy meghatározott számú **bizottságot (delegatio)** és pedig az országgyűlés mindenik házából. Válasszanak Ő Felsége többi országai és tartományai is hasonlóul alkotmányos módon egy éppen annyi tagból álló **bizottságot** a maguk részéről. Ezen **bizottságok** tagjainak száma a két fél egyetértésével fog meghatározatni. Ezen szám egy-egy részről **hatvanat** meg nem haladhat.”

Milyen félelem fogalmazódott meg magyar részről a fenti intézmények felállításával kapcsolatban?

3p.

magyar félelem: csírája lehet egy közös birodalmi parlamentnek

Milyen megoldással sikerült ezt félelmet elhárítani?

1p.

a két bizottság egymással nem tanácskozhat/ együtt nem ülésezhet/ egymással írásban érintkeznek

„... az 1867:XII. törvénycikkben közöseknek ismert államügyek költségei a magyar korona országai és Ő Felsége többi országai által viselendő, az idézett törvénycikk 19. és 20. szakaszában körülírt módon kölcsönös egyezmény útján, a magyar korona országaira nézve **30**, s Ő Felsége többi országaira nézve **70** százalékban állapíttatik meg.”

„Ezen hozzájárulási arány, szintén a magyar korona országai és Ő Felsége többi országai közös megállapodása szerint, **10** évig marad érvényben...”

Hogyan változott korszakunkban a szövegben emlegetett arány? 4p.

Mo. részesedése nőtt a közös költségekből

„Mindkét fél államterülete e szövetség idejére és annak értelmében egy **vám**- és kereskedelmi területet képez, melyet egy közös **vámhatár** vesz körül.”

A fentieken kívül mi jelzi még a két állam pénzügyi közösségét? 3p.

közös valuta/Osztrák-Magyar Bank

„Az 1867-ki magyar országgyűlés XII-ik törvénycikkét, mely a Sz. -István koronája országai, és Ő Felsége többi országai közt fennforgó közös vagy nem közös ugyan, de egyetértőleg intézendő ügyeket, és azok kezelési módját meghatározza, valamint az e törvény alapján már létrejött egyezményeket, s különösen az 1867:XIV., XV. és XVI. törvénycikkeket Horvát-, Szlavón- és Dalmátországok is érvényeseknek és kötelezőknek ismerik el, azon határozott kikötéssel mindazáltal, hogy jövőre hasonló alaptörvények és egyezmények csak Horvát-, Szlavón- és Dalmátországok törvényes hozzájárulásával hozathassanak.”

Melyik dokumentumból idéztünk? 1p.

horvát-magyar kiegyezés

Milyen státuszt biztosít Horvátország számára a fenti dokumentum? 1p.

autonómia

A horvát ellenzék milyen kapcsolatot tartott volna elfogadhatónak? 1p.

perszónálunió/függetlenség

Említsetek két olyan területet, amely a horvát kormány hatáskörébe tartozott! 2p.

1. bel/közigazgatás

2. oktatás

3. igazságügy

A forrás alapján fogalmazzatok meg, hogy milyen kérdésekben érvényesült továbbra is a budapesti kormány befolyása? min.:4 4p.

1. hadügy
2. külügy
3. pénzügy
4. államadósság
5. kvóta
6. vámok

Korszakunkban milyen területekkel gazdagodott Horvátország? 2p.

Szlavónia, Határőrvidék (nagy része)

Ki állt a zágrábi kormány élén? 1p.

bán

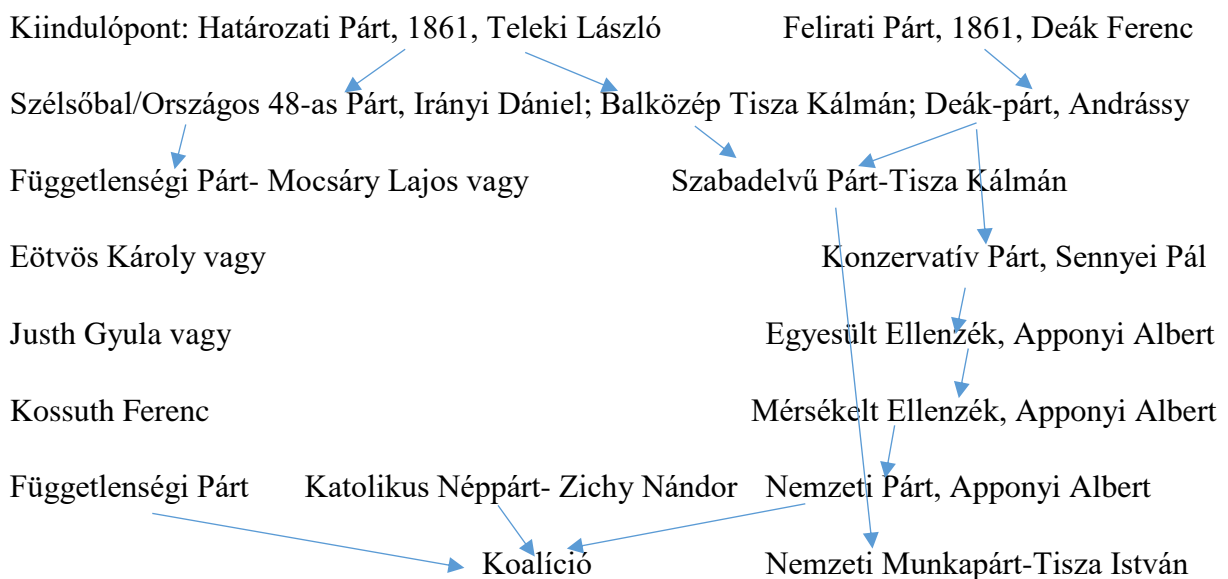
Hogyan képviseltették magukat a horvátok a magyar kormányban ill. a törvényhozásban? 2p.

kormányban: tárca nélküli horvát-szlavón-dalmát miniszter

törvényhozásban: (42) küldött a horvát törvényhozásból (szábor)

2) PÁRTOK/PÁRTVISZONYOK

Készítsétek el a dualizmus pártviszonyait bemutató (folyamat)ábrát a felsorolt pártok (a teljesség igénye nélkül) és vezetőik nevének felhasználásával! Az ábra elkészítéséhez téglalapokat és nyilakat használjatok! Egy név több helyre is kerülhet! 28p.

Magyarországi Szociáldemokrata Párt

Polgári Demokrata Párt-Vázsonyi Vilmos

Párosítsátok a fenti pártokat programjaikkal!

7p.

Nemzeti Munkapárt

1) „Reménytelen útvesztőbe jut egész közéletünk; a koalíció végleg felbomlik; szervezetlen, tehetetlen állapotban, minden ellenségünk szabad prédájára hagyva a nemzetet.

Ennek a sorsa nem maradhat ilyen gazdátlanul. Új alapra kell helyezkednünk, utat kell mutatnunk, amelyen visszanyerhesse akcióképességét a nemzet, s újból felvehesse az építő produktív nemzeti politika megszakadt fonalát”

Balközép

2) „Mindazon törvények, melyek hazánk függetlenségével ellentétben állanak, megszüntetessenek, megszüntessék ennek folytán a delegatio intézménye és a közös ministerium; [...] Létesíttessék ugyanis: a magyar hadsereg, pénz- és kereskedelmi ügyek függetlensége, s hazánk függetlenségének diplomatai elismertetése.

Szélsőbal/1848-as Párt

3) ...hogy az 1848-iki törvények teljesen visszaállíttassanak, mint amelyek az ország önállóságának és alkotmányos küzdelmeinek is biztosító alapjai, mind arra, hogy a bennök kivívott népies (demokrat) elvek szabadelvűleg, a nemzet szellemi és anyagi jólétének követelményei szerint továbbfejlesztessenek.

Függetlenségi Párt

4) „Kik eddig részint a 48-as pártnak vontunk tagjai, részint pedig a „Baloldali körből” léptünk ki, [...] egy párttá egyesültünk, melynek programja a következő: [...] Magyarország legyen önálló független magyar állam, mely minden idegen beavatkozástól menten intézze minden ügyeit, mely teljes önállósággal bírjon a polgári közigazgatáson kívül a hadügy, pénzügy, nemzetközi viszonyok és a közgazdaság minden ügyében. [...] az ország területi és politikai egységét nem áldozhatjuk fel semmiféle tekintetnek; hazánk alkotmánya és egysége megbontása, nemzetiségi igények kielégítése végett [...] nem volna jogosan eszközölhet, úgy közös sírja volna mindazon előnyöknek, melyeket egy jól szervezett állam biztosít a haza összes polgárainak.

Egyesült Ellenzék

5) „Az 1867-iki közjogi alapon álló ellenzéki árnyalatok és képviselők, oly célból, hogy ellenzéki feladatukat a kormányzat hatályos ellenőrzése körül sikeresebben gyakorolhassák, és hogy valódi képviseleti kormányzatot lehetővé tegyék, a jelenlegi napirenden levő és a jövőben előkerülő kérdésekre nézve megállapodásra jutottak...”

Magyarországi Szociáldemokrata Párt

6) „A [...] párt arra törekszik, hogy az összes népet nemzetiségi, faji és nemi különbség nélkül a gazdasági függés bilincseiből kiszabadítsa, annak politikai jognélküliségét megszüntesse, valamint hogy a munkásnépet a szellemi satnyulásból kiemelje. [...] Követelni fogja az általános, közvetlen és titkos választási jogot minden képviseleti testületben, mint az agitáció és szervezkedés egyik fontosabb eszközét, anélkül azonban, hogy a parlamentarizmus értéke fölött csalódásba ejtené magát.

Katolikus Néppárt

7) „A párt célul tűzte ki, hogy társadalmunknak keresztény jellegét megóvja, s a katolikus egyházon s valamint általában a kereszténységen esett sérelmeket orvosolja; a nemzet és a nép közgazdasági és politikai érdekeit fölkarolja. [...] Követeljük a kötelező polgári házasság- és állami anyakönyvvezetésről szóló törvények revízióját. [...] Követeljük a munkaadó és munkás közti viszonynak szabályozását és különösen a munkás családi, erkölcsi és egészségi érdekeinek megóvását, továbbá a munkásbiztosítások kiterjesztését; a vasárnapi munkaszünetre vonatkozó törvény szigorítását.

3) DEMOGRÁFIA/ETNIKAI VISZONYOK

A magyar korona országainak lakossága és az átlagos népszaporodás

Év	Népesség főben	millió	Index (%)	Évi népszaporodás a két népszámlálás között	átlagos
1851	13,2		100		
1869	15,5		117	8,3	
1880	15,7		119	1,2	
1890	17,5		133	10,9	
1900	19,3		146	9,8	
1910	20,9		158	8,0	

Foglaljátok össze a táblázat adataiból levonható következtetést!

1p.

A lakosságszám dinamikus növekedése tapasztalható/a lakosság száma kb. 60%-kal emelkedett

Soroljátok fel a tapasztalt változás 3 egymással összefüggő tényezőjét!

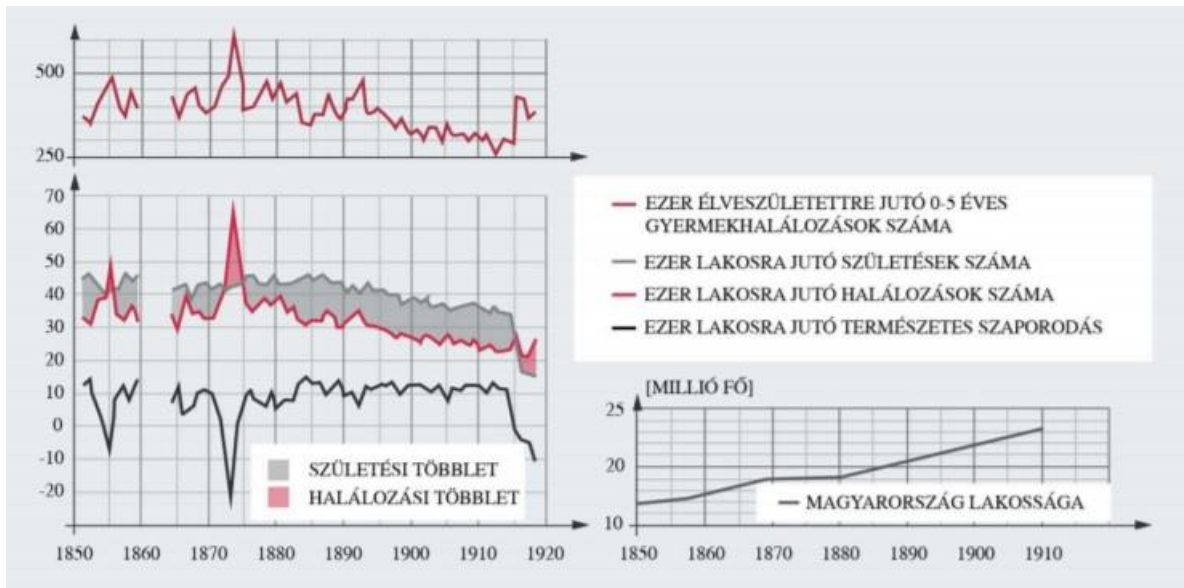
3p.

1. gazdasági növekedés több embert képes eltartani
2. infrastruktúra fejlődése, közlekedés forradalma újabb területek elfoglalását tette lehetővé, egyenletesebbé tette a termékek elosztását
3. orvostudomány fejlődése, intézményrendszer kiépülése következtében javultak az egészségügyi viszonyok

Mi lehet az oka az 1880-ban tapasztalható megtorpanásnak?

1p.

kolerajárvány

Elemezték a grafikon, fogalmazták meg tapasztalataikat!

4p.

1. Rövid időszakoktól eltekintve csökken a gyermekhalálozások száma.
2. Csökken a halálozások száma
3. Bár a születések száma is csökken, de ez magasabb, mint a halálozási arány, ebből adódik a születési többlet
4. Fenti folyamatok következtében egy-két időszaktól eltekintve a természetes szaporulat pozitív tartományban található

Vessétek össze a Magyarországra vonatkozó adatokat a Nyugat-Európában lezajlott népesedési folyamatokkal!

4p.

1. Magyarországon később kezdődött a tőkés átalakulás, ennek köszönhetően
2. a halálozások száma csak később indult csökkenésnek, amelyet
3. Nyugat Európával ellentétben gyorsan követett a születésszám csökkenés,
4. így valódi demográfiai robbanásra nem került sor.

A századforduló adatainak ismeretében állítsátok sorrendbe az alább felsorolt etnikumokat lélekszámuk alapján! 7p.

német, ruszin, szerb, horvát, szlovák, magyar, román

	etnikum
1.	magyar
2.	román
3.	német
4.	szlovák
5	horvát
6.	szerb
7.	ruszin

A korábbi adatok ismeretében hogyan változott meg a magyarság aránya? 1p.

Kedvezően, a magyarság aránya meghaladja az 50%-ot.

**Melyik két etnikum a legnagyobb vesztese korszakunk demográfiai változásainak?
Melyek ennek az okai?** 4p.

1. szlovák ok: kivándorlás

2. német ok: asszimiláció

A fenti etnikumok közül melyek őrizték meg leginkább identitásukat és miért? 3p.

1. szerb

2. román ok: az ortodox egyház megtartó ereje

„Az izraelita vallás törvényesen bevett vallásnak nyilvánították.”

Mikor keletkezett a törvény, soroljátok fel Magyarország bevett felekezeteit a törvény elfogadásának időpontjában!

8p.

1895.

1. római katolikus
2. görög katolikus
3. ortodox/görög keleti
4. református
5. evangélikus
6. unitárius
7. izraelita

Keletkezésük ideje alapján állítsátok sorrendbe az alábbi törvényeket, majd válaszoljatok a kérdésekre!

1p.

1) „A magyar nyelv az összes bárminemű nyilvános népiskolákban a köteles tantárgyak közé ezennel felvétetik.”

2) „A nem magyar tanítási nyelvű elemi iskolákban, akár részesülnek állami segélyben, akár nem, a magyar nyelv a mindennapi tanfolyam valamennyi osztályában a vallás- és közoktatásügyi miniszter által a hitfelekezeti iskolafenntartó meghallgatásával megállapított tanítási terv szerint és kijelölt óraszámban oly mérvben tanítandó, hogy a nem magyar anyanyelvű gyermek a negyedik évfolyam bevégeztével gondolatait magyarul élőszóval és írásban érthetően ki tudja fejezni.”

3) „A nemzet politikai egységénél fogva Magyarország államnyelve a magyar levén, a magyar országgyűlés tanácskozásai s ügykezelési nyelve ezentúl is egyedül a magyar; a törvények magyar nyelven alkottatnak, de az országban lakó minden más nemzetiség nyelvén is hiteles fordításban kiadandók; az ország kormányának hivatalos nyelve a kormányzat minden ágazatában ezentúl is a magyar.”

3	1	2
---	---	---

Milyen jogot biztosít a 3. törvény a nemzetiségek számára? Soroljátok fel e jog gyakorlásának különböző területeit! min.:3 3p.

nyelvhasználat joga

1. oktatás
2. közigazgatás
3. bíróság területén;
4. egyházak, egyházi anyakönyvezés

Mit sérelmeztek a nemzetiségek az 1. és a 2. forrás tartalma alapján? 1p.

a nemzetiségi iskolákban kötelező tantárgy lett a magyar nyelv/ az 1868-as nemzetiségi törvény szerint a magyar nyelvet még tantárgyként sem kellett tanulni

Említsetek hármat a nemzetiségeket sújtó jelenségek közül! 3p.

1. 3 szlovák gimnázium felszámolása
2. Matica Slovenska betiltása
3. Tisza Kálmán belügyminiszterként betiltotta, hogy a nemzetiségek politikai szervezeteket alakítsanak
4. Memorandum-per

Mi volt a nemzetiségi politikusok reakciója a fenti korlátozásokra? 1p.

passzivitás, távolmaradás a képviselőválasztástól

4) KÜLPOLITIKA

„Oroszország Németországgal egyetértve kijelenti szilárd elhatározását, hogy tekintettel van azokra az érdekekre, amelyek Ausztria-Magyarországnak a berlini szerződés biztosította új helyzetéből adódnak.”

Melyik szerződésből idéztünk? 1p.

Három császár szövetségének megújítása

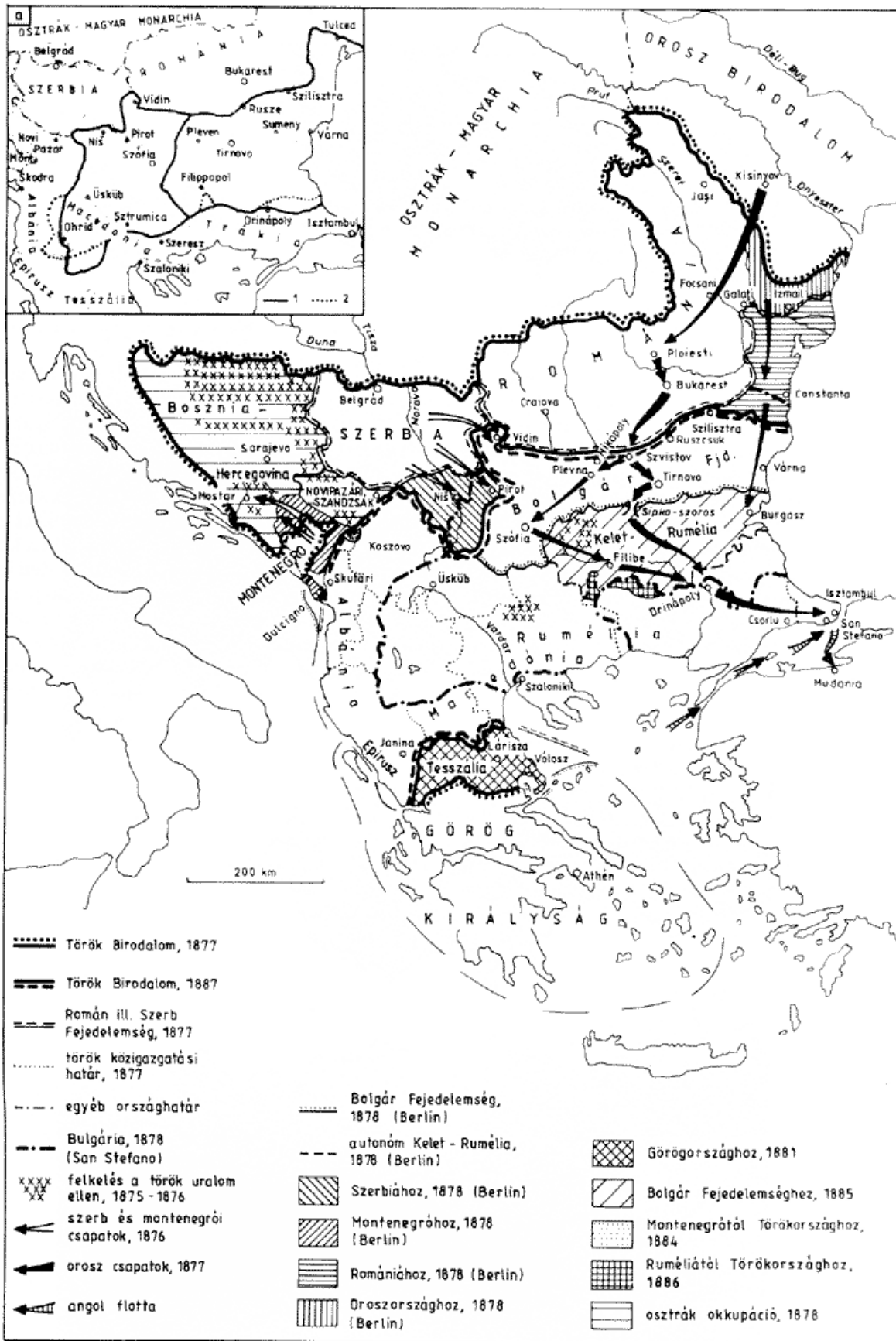
Melyik az a három hatalmat érintő, XVIII. század végén bekövetkezett eseménysorozat, amely erősíti a három szövetséges érdekközösségét? 1p.

Lengyelország felosztásai

Mikor kötötték meg első szerződésüket a fent szereplő felek? 1p.

1873

A térkép segítségével mutassátok be, hogy melyek a térséget korszakunkban érintő legfontosabb események! Válaszotokban hangsúlyozottan térjete ki Oroszország és a Monarchia viszonyának alakulására! 15p.

1. Felkelés Hercegovinában

2. áttérjed Bulgáriára, török megtorlás

3. Szerbia Montenegró hadat üzen Törökországnak

4. súlyos vereség

5-7. Budapesti találkozó> osztrák semlegesség, orosz ígélet: hadműveleteket nem terjesztik ki a Balkán nyugati területeire

8-10. orosz török háború, Sipka szoros, Plevna, orosz csapatok Konstantinápoly előterében>

OMM a háborút fontolgatja Oroszo. ellen

11-13. San Stefanói béke> orosz befolyás az egész Balkán felett, Nagy-Bulgária létrehozása

14-15 a Monarchia britekkel összefogva Berlinben a rendezés érdekében nemzetközi konferencia összehívását kezdeményezte

Hogy nevezzük a térségben kialakult problémát?

1p.

Keleti kérdés

Hol és mikor került sor a fenti konfliktus rendezésére? Milyen Monarchiát érintő területi változást fogantatosítottak?

3p.

Berlini Kongresszus 1878.

Monarchia okkupálhatja/megszállhatja Boszniát

Mi az oka a két nagyhatalom térség iránti különleges érdeklődésének?

2p.

Osztrák-Magyar Monarchia: a Monarchia délszláv lakossága, földrajzi közelsége, délszláv népek egyesülési törekvései

Oroszország: szláv népek protektora, ortodoxia védelme, Konstantinápoly/Isztambul megszerzése

A világháborút megelőzően melyik szövetségi rendszer részét képezi Oroszország, évszámokkal jelölve soroljátok fel ezen szövetségi rendszer kialakulásának fázisait!

7p.

antant

1893. orosz-francia

1904. angol-francia

1907. angol-orosz megállapodások

6) MINISZTEREK ÉS TÁRCÁIK

A táblázatban felsorolt miniszterek melyik tárcával hozhatóak kapcsolatba? (egy-egy miniszter több tárcát is betöltött!)

15p.

vallás-és közoktatásügy,

igazságügy,

közlekedés-és közmunkaügy,

pénzügy,

belügy,

földművelésügy,

közös pénzügy,

közös külügy

Csáky Albin	vallás-és közoktatásügy
Baross Gábor	közlekedés- és közmunkaügy
Szilágyi Dezső	igazságügy
Andrássy Gyula	közös külügy
Apponyi Albert	vallás-és közoktatásügy

Kristóffy József	belügy
Szapáry Gyula	pénzügy, földművelésügy
Darányi Ignác	földművelésügy
Kálnoky Gusztáv	közös külügy
Wekerle Sándor	pénzügy
Trefort Ágoston	vallás-és közoktatásügy
Eötvös József	vallás-és közoktatásügy
Lónyay Menyhért	pénzügy, közös pénzügy

7) KÖZIGAZGATÁS

„A terület-szabályozás után a Királyföldre nézve eddig fennállott különbségek a közigazgatás körében megszűnnek.”

Az idézett törvénycikk melyik terület polgárosítását írja elő?

1p.

Szászföld/szász székek

„Az alább megnevezett megyék, kerületek, székek és vidékek területe szabályoztatván, az eddig ott fennállott törvényhatóságok helyett a következő megyék alakíttatnak:”

Soroljátok fel a fenti törvénycikk következtében felszámolt közigazgatási egységeket!

5p.

székely székek, Jász-Kun kerület, Hajdú kerület, Határőrvidék, szepesi szász városok

8) KORMÁNYOK ÉS ESEMÉNYEK

Állítsátok időrendi sorrendbe a miniszterelnököket, majd a felsorolt események, törvények, stb. sorszámát írjátok a megfelelő kormányfő neve mellé! (a rossz megoldásokért pontlevonás jár!)

44p.

Szapáry Gyula

Fejérváry Géza

Lónyay Menyhért

Wekerle Sándor

első Khuen-Héderváry Károly kormány

Tisza István második miniszterelnöksége

Andrássy Gyula

Bánffy Dezső

Lukács László

Széll Kálmán

második Khuen-Héderváry Károly kormány

Tisza István első miniszterelnöksége

Tisza Kálmán

koalíciós Wekerle kormány

1. Osztrák-Magyar Bank megalakulása
2. polgári anyakönyvezés
3. Thököly Imre temetése Késmárkon
4. a technikai obstrukció korlátozása
5. csendőrség megalakítása
6. valutareform

7. szarajevói merénylet
8. népiskolai törvény
9. lex Apponyi
10. „zsebkendőszavazás”
11. chlopyi hadparancs
12. MSZDP alapító kongresszusa
13. vérvörös csütörtök
14. kormánya tárgyalásokba kezd az MSZDP-vel az általános választójog bevezetéséről
15. főrendi ház reformja
16. vasúti szolgálati pragmatika
17. az első obstrukció a parlamentben
18. a Nemzeti Munkapárt megnyeri a választásokat
19. nemzetiségi kongresszus Budapesten
20. áprilisi paktum
21. betegbiztosítás bevezetése az iparban
22. polgári házasság
23. ischli klauzula
24. vörös péntek
25. Kossuth Lajos halála és temetése
26. a Parlament berendezésének megrongálása
27. a miniszterelnököt panamázással vádolják
28. nemzetiségi törvény
29. honosítási törvény
30. derestörvény

Miniszterelnökök	Események sorszáma
1. Andrássy Gyula	8, 28
2. Lónyay Menyhért	17
3. Tisza Kálmán	1, 5, 15, 29
4. Szapáry Gyula	6, 12, 21

5. Wekerle Sándor	2, 25
6. Bánffy Dezső	19, 23
7. Széll Kálmán	4
8. első Khuen-Héderváry Károly	11
9. Tisza István első miniszterelnöksége	10, 26
10. Fejérváry Géza	14, 24
11. koalíciós Wekerle Sándor	3, 9, 16, 20
12. második Khuen-Héderváry Károly	18
13. Lukács László	13, 27
14. Tisza István 2. miniszterelnöksége	7

9) TÁRSADALOM

Igazak vagy hamisak az alábbi megállapítások? A megfelelő szót karikázzátok be! 13p.

A helyes választ aláhúztam és vastaggal kiemeltem!

1. Az arisztokrácia életmódjában és a társas érintkezésben erősen őrizte elzárkózását.

Igaz Hamis

2. Az arisztokraták körében a diplomáciai szolgálat vonzó életpályának számított.

Igaz Hamis

3. Az arisztokrácia elvesztette politikai befolyását a polgári parlamentáris rendszerben.

Igaz Hamis

4. A nemzeti függetlenségért fellépő kelet-magyarországi főurak és az udvart támogató dunántúli arisztokraták közötti határvonal a dualizmus korában továbbra is jellemző.

Igaz Hamis

5. A nagypolgárság többsége zsidó származású volt, a keresztény kisebbség nagyobb részét pedig a külföldről betelepült, illetve a hazai asszimilált német polgárok tették ki.

Igaz Hamis

6. A zsidók a vagyonukat a földbirtokokból és a hivatalviselésből szerezték. Igaz Hamis

7. A nagypolgárság vagyonát a terménykereskedelemmel alapozta meg. Igaz Hamis

8. A nagypolgárság társadalmi presztízse megfelelt gazdasági életben betöltött szerepének.

Igaz Hamis

9. A középosztály tagjait a társadalmi munkamegosztásban betöltött azonos szerep kapcsolta össze.

Igaz Hamis

10. A középosztályba az életszínvonal és a műveltség meghatározott szintjének az elérésével lehetett bekerülni.

Igaz Hamis

11. A középosztály gerincének a birtokos nemesség hanyatló nemzedéke, a dzsentri tekinthető.

Igaz Hamis

12. Az eredetileg úri földbirtokost jelentő dzsentri elnevezés a századforduló táján már az anyagilag lesüllyedt, de presztíziséhez, úri eszményeihez mindenáron ragaszkodó réteget jelölte.

Igaz Hamis

13. A jómódú parasztok státuszszimbóluma a hat ökör, később a gőzcséplőgép volt.

Igaz Hamis